

νκίς τόν ἐξεπαίδευσε. Τόσον μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ πρόοδος του, ὥστε ἀπό στόματος εἰς στόμα τάχιστα τὸ ὄνομά του ἐξῆλθεν τῆς Βενετίας καὶ ἡ φήμη του διέδραμε τὴν Γαλλίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἄλλα πολιτισμένα ἔθνη. Οἱ Πάπποι καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς ἐποχῆς του τὸν ἐξετίμησαν μεγάλως, μὴ ἐξαιρουμένου τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

Ἵπῆρξεν ὁ φιλοπονώτατος καὶ ὁ γονιμώτατος τῶν γλυπτῶν. Ἀπὸ τῶν χειρῶν του ἐξῆλθον 176 ἔργα. Διὰ τὴν εἶναι ὅλως ἀφισωμένος εἰς τὴν ἀγαπητὴν αὐτῷ τέχνην, δὲν ἠθέλησε νὰ νυμφευθῆ.

Ὁ θρίαμβός του ἦτο μέγας, ἡ πρὸς αὐτὸν στοργὴ ἀπερίγραπτος, ὄχι μόνον παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς, ἀλλὰ παρὰ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες λατρεύουσι τὴν τέχνην καὶ τὸ ὄρατον. Ἄλλως τε ἡ ἐπιστήμη, ἡ τέχνη, τὰ γράμματα, ὅσας παρῴσιαζουσι ἀληθῆς μεγαλειότητα, ὅσας ἀποκτιῶσι τὴν ἀθανάσιαν, καὶ μὲν εἶναι δόξα τοῦ ἔθνους, ἐν ᾧ ἐγεννήθησαν, ἀλλ' ἔχουσι πατρίδα τὸν κόσμον ὁλόκληρον.

Παρατηρητέον ὅτι ὁ Κανόβας ἦν καὶ περιεβλήθη μὲ τὴν δόξαν καὶ κλέος καὶ πλοῦτη ἀπέκτησεν, ὑπῆρξε πάντοτε ταπεινός.

* *

Φυσικὰ καὶ ὁ Κανόβας ἠγάπησε τὴν Ἑλ-

ληνικὴν τέχνην, διότι εἶναι τελεία, συνεπῶς ἀθάνατος. Ἄλλ' ἡ τέχνη, χρεῖας τυχοῦσης, ἐλάμβανεν εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀρμονίαν καὶ χάριν νεωτέρων. Τοῦτου ἕνεκα ἐπὶ τινος κεφαλῆς διακρίνονται γραμμὰι τῶν συγχρόνων του καὶ ζωὴ νέα. Ἐχὼν ὡς παράδειγμα τὴν ἀρχαίαν τέχνην, ἐχάραξε νέαν ὁδόν, ἅμα δὲ ἠλευθέρωσε τὴν τέχνην ἐκ τοῦ ἐπιτετηδευμένου καὶ τοῦ ἠδουπαθοῦς τῶν μέχρις αὐτοῦ γλυπτῶν.

Τινὲς τεχνοκρίται παρετήρησαν ὅτι εἰς τὰ ἔργα του διακρίνεται ἡ κλασικὴ ψυχρότης, ἀλλ' ἡ σημερινὴ κριτικὴ δὲν τὸ παραδέχεται.

Ὁ Κανόβας προσέτι κανεγένετο εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς τὰ γράμματα.

Ἡ Ἰταλίαι δὲν περιορίθη μόνον εἰς τὸν ἑορτασμόν, ἀλλὰ συγχρόνως ὥρισε διαγωνίσμα πρὸς συγγραφὴν νέας μελέτης περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου. Ἵπεβλήθησαν τρεῖς συγγραφαί. Ἐκρίθη καλλιτέρα μία, ἣτις, ἀφοῦ ἐπελθον αἱ παρατηρήσεις τῆς ἐπιτροπῆς θὰ δημοσιευθῆ. Ἄμα δὲ περιέβη εἰς χεῖράς μας, θὰ γράψωμεν ὀλίγας γραμμὰς εἰς τὴν ἀγαπητὴν Πινακοθήκην.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Κανόβας εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ πατρίδα φιλοδόμησε καὶ νῦν τῷ 1819. Προσέτι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐκκτονταετηρίδος ἐγένετο καὶ ἕκθεσις γλυπτοθήκης τῶν κυριωτέρων ἔργων του.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ

Ἀπὸ τὰ «Διηγήματα τῆς Ξενιτειᾶς»

ΔΕΝ εἶχε φέξει καλὰ — καλὰ ἀκόμα ἡ Λαμπρή, κι' ἡ Τασιούλαινα, ἡ ξακουσμένη νοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ, μὲ τὸν μονακριβό της τὸν Γιωργάκη, ἄντρα εἴκοσι πέντε χρονῶν, μὲ μαῦρο μουστάκι στριμμένο, ἅμα εἶθαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ, κάθησαν στὸ τραπέζι, ποῦ εἶταν φορτωμένο μὲ κόκκινα αὐγὰ καὶ κάθε λογῆς πασκαλινὰ ψωμιὰ καὶ φηγυτά. Δὲν ἄρχιζαν ὅμως νὰ τρῶν, γιὰτὶ περίμεναν τὸν Παπᾶ Νικόλα νὰ τοὺς εὐλογῆσῃ τὸ τραπέζι καὶ νὰ τοὺς εὐχρηθῆ μιὰ χαμένη εὐχὴ: — «Νὰ κλοδεχτοῦν!»

Ἡ Τασιούλαινα σκαράντα πέντε χρονῶν γυναικίαι, μὲ πρόσωπο στρογγυλὸ σὺν φεγγάρι, μὲ χροῶμα σὺν μῆλο κόκκινο, μὲ μάτια μαῦρα σὺν ἐλιές, κάτι φρύδια μακρὰ καὶ καμρωτά, σὺν δοξάρια, ὅμοιαζε σὺν νὰ μὴν εἶχε φτάσει ἀκόμα τὰ τριάντα χρόνια κι' ἂν δὲν εἶχε μιὰ ἀδιάκοπη μελαγχολία στὸ πρόσωπό της, θὰ φαίνονταν ἀκόμα πλεῖο νεώτερη, ἀπ' ὅ,τι εἶδειχνε, κι' ὁ Γιωργάκης μὲ τὸ δασύ του καὶ κ-

τάμαυρο μουστάκι, μὲ τὰ χοντρά του τὰ χαρακτηριστικά, εἶδειχνε σὺν νὰ εἶχε φτάσει τὰ τριάντα πέντε χρόνια, καὶ χαριτωμένη μάνα κι' ὁμορφοκαμωμένο παιδί, ἔσμιζαν στὴν ἡλικίαι, σὺν πῶς σμίγουν δυὸ ἀγαπημένα στόματα, καὶ φαίνονταν σὺν ἀδέρφια, ἢ σὺν ἀντρώγυνο ὁμορφοταιριασμένο γιὰ ὅσους δὲν τοὺς ἤξεραν.

Μάννα καὶ γιοῦς, δυὸ ὄντα στὸν κόσμος, ποῦ ζοῦσε τὸ ἕνα γιὰ τ' ἄλλο, κάθονταν στὸ τραπέζι μελαγχολικοὶ καὶ περίμεναν τὸν Παπᾶ Νικόλα νὰ εὐλογῆσῃ, γιὰ ν' ἀρχίσουν νὰ φᾶν, ἀλλ' ὁ Παπᾶ Νικόλας ἀγοῦσε, γιὰτὶ εὐλογοῦσε μὲ τὴν σειρά τὰ τραπέζια τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ καὶ δὲν εἶχε φτάσει ἀκόμα στὸ σπίτι τῆς Τασιούλαινας καὶ τοῦ Γιωργάκη Ὑστερα ἀπὸ κάμποση ὥρα, ἀκούστηκαν τὰ σκυλιὰ τῆς γειτονειᾶς. Εἶταν ὁ Παπᾶ Νικόλας, ποῦ ἔβγαине ἀπὸ τὸ ἕνα σπίτι κι' ἔμπαινε στὸ ἄλλο, καὶ δὲν πέρασε πολὺ κι' ἀκούστηκε ν' ἀνεβαίνει χαρούμενος τῆς σκάλας καὶ μάννα καὶ γιοῦς σηκώθηκαν νὰ τὸν ὑποδεχτοῦν.

Ἄντι καλημέρα, ὁ Παπᾶς εἶπε «Χριστὸς

ἀνέστη και χρόνια πολλά » κι' ἄρχισε νά εὐλο-
γάη τὸ τραπέζι, και νά ψάλλη :

« Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτω θάνκ-
τον πατήσας, και τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν
χαρισάμενος »

Τσοῦγκρισε ἕνα κόκκινο αὐγὸ μὲ τὸν Γιω-
ργάκη, πῆρε στὸ χέρι τὸ παγούρι μὲ τὸ ρακί
και πρὶν τὸ βάλῃ στὸ στόμα του εἶπε :

— Χριστὸς ἀνέστη, και χρόνια πολλά, νά
ζήσετε και νά καλοδεχτήτε τὸν Τασιούλα.

Τράβηξε μιὰ ρουφηξιά ρακί και κίνησε νά
φύγῃ, ξαναλέγοντας :

— Και τοῦ χρόνου τὴν Λαμπρὴ μὲ τὸν ἄν-
τρα σου ἐσύ, και μὲ τὸν πατέρα σου και μὲ μιὰ
καλὴ νύφη ἐσύ . . . ἐκείνη ντὲ μὲ τὰ κατσαρὰ
μαλλιά

Και λέγοντας αὐτὰ ὁ Παπᾶς κατέβηκε βια-
στικὸς γιὰ νά πάη νά εὐλογήσῃ κι' ἄλλα σπι-
τια, και νά πῆ κι' ἄλλα « Χριστὸς ἀνέστη »
κι' ἄλλες εὐχές.

Φεύγοντας ὁ Παπᾶς, μάννα και γιουὸς κάθη-
σαν στὸ κατὰφορτο τραπέζι ἀπὸ φαγητὰ γιὰ νά
φᾶν, ἀλλ' οὔτε ἡ μάννα οὔτε τὸ παιδὶ ἀποφάσι-
ζαν νά κίνουν σταυρὸ ν' ἀρχίσουν, σὺν νά περι-
μεναν ἐκεῖνον ποῦ εἶταν ἡ θέση του ἀδειανὴ στὸ
κεφαλοτράπεζο, εἴκοσι πέντε ἀκέρια χρόνια,
εἴκοσι πέντε ἀκέρια Λαμπρὲς, κι' ἄλλα τόσα
Χριστούγεννα, κι' ἄλλους τόσους Ἄϊ — Βασί-
λειδες, κι' ἄλλα τόσα Φῶτα

Εἴκοσι πέντε χρόνια ξενιτειά, εἴκοσι πέντε
χρόνια μάρα και θλίψη, και δάκρυα και κακο-
λογιὲς δὲν εἶταν μικρὸ γιὰ τὴν κημέρη τὴν
Τασιούλαινα. Δεκοχτὼ χρόνων εἶταν, ὅταν
παντρεύθηκε τὸν Τασιούλα, παλληκάρι εἴκοσι
χρονῶν αὐτό, Μάην καιρό, και δυὸ — τρεῖς μῆ-
νες ὕστερα ἀπὸ τὸν γάμο τους, ξεκίνησε ὁ Τα-
σιούλας γιὰ τὴν Βλαχιά μὲ τὸν Ρόβα τὸν καρ-
βανάρη, κι' ἀπὸ τότε, οὔτε γράμμα, οὔτε ἀντι-
λογιὰ.

Ὅταν γέννησε τὸν Γιωργάκη της, ὁ κακόκο-
σμος λογάριζε στὰ δάχτυλα τοὺς μῆνας, ἀπὸ
τὴν ἡμέρα, πῶφυγε ὁ Τασιούλας ὡς τὴν ἡμέρα
ποῦ γενήθηκε τὸ παιδὶ, και δὲν ἐβγαζαν
ἐκεῖνο ποῦ ἤθελαν νά βροῦν, ἀλλὰ ἐννιά μῆνες
παρὰ δέκα μέρες, κι' οὔτε μποροῦσαν νά περᾶ-
σουν τὸ παιδὶ γιὰ ἐρταμηνίτικο, γιὰτὶ φαίνονταν
και παραφαίνονταν στὸν καιρό του κι' εἶχε τὰ
μαλλιά του μιὰ κλάμη μικροῦ στὸ κεφάλι
του. Ὑπῆρχαν ὅμως και κάμποσες στριγλογριές,
ποῦ ἔλεγαν ὅτι ὁ Τασιούλας εἶχε φύγει τάχα
τὴν ἡμέρα τοῦ Ἄϊ — Γιαννιοῦ κι' ὄχι τ' Ἄϊ
Ἡλιοῦ, κι' ἔτσι αὐτὲς ἐβγαζαν ὅτι τὸ παιδὶ
δὲν εἶναι τοῦ ξενιτεμένου Τασιούλα !

Ἡ μάννα, μὲ τὴν καρδιὰ βαλαντωμένη ἀπὸ
τὸν πόνο, ἄρχισε νά λέγῃ στὸ παιδὶ της :

— Παιδὶ μου... Εἴκοσι πέντε χρόνια σω-
στὰ λείπει ὁ πατέρας σου στὴν ξενιτειά. Χρι-
στούγεννα, Ἄϊ Βασίλη, Φῶτα και Λαμπρὴ δὲν

ἔχω κάνει ποτὲ μάζῃ του. Τί ἔχω ἀκούσει
παιδὶ μου ἀπὸ τὸν παλιόκοσμο, τί ἔχω ἀκού-
σει ! Φθονοῦσε τὰ νειχτὰ μου, φθονοῦσε τὴν
ὠμορφιά μου, πᾶει καλὰ ! ἀλλὰ νά φθονῇ και
τὴν δυστυχία μου . .

— Πόσες φορές, μοῦ τὰ εἶπες αὐτά, μανούλα
μου ! Δὲν τὰ βαρέθηκες ; Τὰ ξέρω... Ἔλα, ν'
ἀρχίσουμε νά φᾶμε. Νά εὐχηθοῦμε και τούτην
τὴν Πασκαλιά (« νὰ τὸν καλοδεχτοῦμε ») κι' ὅ, τι
εἶπε ὁ Θεὸς ἄς γένη

Τῆς ἀπολογήθηκε ὁ Γιωργάκης.

— Ἄν εἶναι, παιδὶ μου, πεθαμένος, χωρε-
μένος νᾶναι κι' ἅγιο τὸ χῶμα πῶπυσε, ἀλλ'
ἂν ζῆ και λησμόνησε τὴν γυναίκα του, — γιὰτὶ
γιὰ σένη δὲν ξέρει ἂν ἦρθες στὸν κόσμο — τὸ
σπίτι του, τὰ ὑπάρχοντά του, τὸ χωριὸ του και
τὴν πατρίδα του, ἀπὸ τὸν Θεὸ νά τὸ βρῇ γιὰ
τὴν ἀδικία, ποῦ μᾶς ἔχει κάνει και τῶν δυο-
νῶν μας !

Κι' ἄρχισε νά κλαίῃ.

Ὁ Γιωργάκης τὴν ἀγκάλιασε και τὴν φι-
λοῦσε γιὰ νά τὴν παρηγορήσῃ και νά τῆς κἀνῃ
τὴν καρδιά, κι' ἔτσι ἀγκάλιασμένοι ἐγειραν στὸ
προσκέφαλο τῆς παραστιᾶς. Ἡ φωτιὰ ἔκαιγε
γλυκὰ — γλυκὰ, τὸ τραπέζι στέκονταν μαρα-
μένο μὲ τὰ πασκαλινὰ του φαγητὰ, κι' ἡ θύρα,
κι' ἡ ἐξώθυρα εἶταν ἀνοιχτές, και γιὰ τὴν χρο-
νιάρα μέρα και γιὰ τὸν ξενιτεμένο τοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ μάννα και τὸ παιδὶ κοιμηθήκαν ἀγκα-
λιασμένοι, σὺν ὅταν ὁ Γιωργάκης εἶταν μικρὸ
παιδάκι . . .

Τί νά εἶχε γείνει ὁ κημέρος ὁ Τασιούλας !
Ἄλλοι ἔλεγαν ὅτι τὸν καιρὸ ποῦ πήγαινε στὴν
Βλαχιά, εἶχε πέσει στὸν Δούναβι και πνίγηκε,
ἄλλοι πάλε ὅτι τὸν ἀγάπησε μιὰ βλαχοπούλα
στὸ Γιάσι, ποῦ καταστάθηκε, γιὰ τὴν ὠμορφιά
του, κι' ἄλλοι ὅτι εἶχε πεθάνει ἀπ' ἀρρώστεια,
κι' ἄλλοι ἄλλα. Τελευταία ὅμως εἶχε εἰπῆ
στὰ Γιάννενα ἕνας Ζαγορήσιος, και τὰ λόγια
του ἔφτασαν ὡς τὸ χωριὸ, ὅτι ὁ Τασιούλας εἶχε
κατηγορηθῆ ἀδικᾶ λίγον καιρὸ ὕστερα ἀφόντας
πῆγε στὸ Γιάσι, ὅτι εἶχε σπάσει μιὰ κάσσα και
πῆρε πολλὰ φλωριά και καταδικάστηκε σὲ εἴ-
κοσι πέντε χρόνια φυλακὴ, κι' ὅτι ἔκουβε τὴν
ἐντροπή του μὲς στὴν φυλακὴ μὴν θέλοντας
νά εἰπῆ οὔτε τῶνομά του, οὔτε ἀπὸ ποιά πατρί-
δα εἶταν, οὔτε νά γράψῃ στὸ σπῆτι του, κι' ὅτι
ἔφκιανε μὲς στὴν φυλακὴ, ποῦ βρίσκονταν διά-
φορα ἐργόχειρα, κι' ὅτι μὲ τὴν οἰκονομία εἶχε
κάνει ἀρκετὴ περιουσία και περίμενε νά τε-
λειώσῃ ἡ ποινὴ του και νᾶρθῃ στὴν πατρίδα.
Ἄλλ' ἡ Τασιούλαινα τᾶκουε ὄλα αὐτὰ τὰ πρά-
γματα και τίποτε δὲν πίστευε και μόνη της πα-
ρηγοριά εἶχε τὸ παιδὶ της, ποῦ μεγάλωνε μέρα
μὲ τὴν μέρα, και μόνον τὰ Χριστούγεννα τ'
Ἄϊ — Βασίλειοῦ, τὰ Φῶτα, και τὴν μεγάλη
Πασκαλιά, τὴν Λαμπρὴ, θυμῶνταν ὅτι εἶταν
παντρεμένη κι' εἶχε ἄντρα στὴν ξενιτειά.

Ἐνῶς ἡ μάσκα καὶ τὸ παιδί κοιμῶνταν στοῦ Πόνου τὸ προσκεφάλι, μπῆκε στὴν αὐλὴ ἕνας ἄγνωστος γουνοφορεμένος καθαλλάρης. Κατέβηκε, ξεφόρτωσε, ἔδεσε τ' ἄλόγῳ του στὸν ταβλὰ ἀνέβηκε τὴν σκάλα καὶ μπῆκε στὸ δωμάτιο, ὅπου ἤρθε τὴν φωτιὰ νὰ κίγῃ γλυκὰ-γλυκὰ, τὸ τραπέζι φορτωμένο ἀπὸ φαγητά, καὶ τὴν μάσκα καὶ τὸ παιδί νὰ κοιμῶνται πλάγι-πλάγι.

Ὁ ξένος ἔγινε ἀλλοιώτικος καὶ στὴν στιγμή μιὰ μεγάλη δίττομη μαχαίρα ἄστραψε στὸ δεξί του χέρι. Μιὰ στιγμή τὸν χῳρίζε ἀπὸ ἔγκλημα καὶ μιὰ ἄδικη βρυσὶς βούιζε στὸ στόμα του :

— Ἄτιμη!

Μάσκα καὶ παιδί πετάχτηκαν ἀπὸ τὸν βῆθον ὕπνου. Ὁ Γιωργάκης, βλέποντας τὸν κίνητον ἀπάνω στὸ κεφάλι του, πέταξε ἀπὸ τὸ ζωνάρι του ἄλλη μαχαίρα, καὶ δύο ἄντρες βρέθηκαν ἀντιμέτωποι, καὶ ἔτοιμοι νὰ σκοτώσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἐνῶς ἡ Τασιούλαινα ἔμπηξε τῆς φωνές, τραβῶντας τὰ μαλλιά της.

— Ποιὸς εἶσ' ἐσὺ ἐδῶ μέσκα;

Φώνηξε ἄγρια-ἄγρια ὁ ξένος τοῦ Γιωργάκη.

— Εἶμαι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ! (Ἀπολογήθηκε ὁ Γιωργάκης.) Ἐσὺ ποιὸς εἶσαι, ποῦ μπῆκες ἐδῶ μέσκα!

— Κάνενας ἄλλος ἀπὸ μένα δὲν μπορεῖ νᾶναι νοικοκύρης ἐδῶ μέσκα!

Εἶπε οὐραλιαχτὰ ὁ ξένος.

Ἀκούοντας αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Τασιούλαινα, μπῆκε στὴν μέση τῶν δυὸ ἀντρῶν καὶ φώναξε μ' ὄλα της τὰ δυνατά :

— Μή! Τασιούλα μου, εἶναι τὸ παιδί μας!

Μή! Γιωργάκη μου, εἶναι ὁ πατέρας σου!

Στὴν στιγμή, οἱ δυὸ μαχαίρες ἔπεσαν κατὰ γῆς. Ἄντρας καὶ γυναίκα, πατέρας καὶ παιδί βρέθηκαν ἀγκυλιασμένοι καὶ σὲ λίγο καθῆσαν καὶ οἱ τρεῖς στὸ τραπέζι καὶ γιῶρταζαν μαζῆ τὴν πρώτη Λαμπρή, ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι πέντε χρόνια!

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ἀνευστάθη τὸ ἀπὸ διαιτίας συγχωνευθέν, οὐσιαστικῶς καταργηθέν, τμήμα τῶν Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ὡς ἐκ τῆς νεκροφανεῖας του δὲ ὑστέρησεν καὶ ἡ ἀπονομὴ τοῦ Ἀριστείου, οὐδὲν δὲ ἐγένετο ὅσον ἀφορᾷ τὰς Καλὰς Τέχνας. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ διεύθυνσις τοῦ ὕπουργείου περὶ τὰς μεταθέσεις ἀποκλειστικῶς ἀσχολουμένη, ἠδιαφόρησε τελείως παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας ὑποδείξεις ὅπως ἀναστηθῆ εἰς ἐνέργειαν τμήμα, τὸ ὁποῖον πολλὰ εἶχε νὰ ἐπιτελέσῃ.

Ἦδη ἐπανήλθεν εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ τέως τμηματάρχης κ. Δροσίνης ἐπροτίμησε τὴν θέσιν

τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου τῶν Χειροτεχνιμάτων, τὴν κενὴν δ' οὕτω θέσιν κατέλαβεν ἄλλος ποιητὴς Ἀριστείουχος ὁ τέως ἐκπαιδευτικὸς σύμβουλος κ. Γρουπάρης. Ἐκ τῶν πρώτων μελημάτων του ἦτο νὰ προτείνῃ τῇ Κυβερνήσει τὴν ἰδρυσιν Κρατικῆς Δραματικῆς σχολῆς.

Ἡ ἱστορία τῶν Δραματικῶν σχολῶν μέχρι τοῦδε εἶνε μία συνεχῆς ἀποτυχία. Ὁ μακαρίτης ποιητὴς Ἀντωνιάδης εἶχε σχολὴν ἀρχαίων καὶ πατριωτικῶν δραμάτων ἣν ἀπετέλουν φοιτηταί.

Ἡ πρώτη συστηματικὴ σχολὴ ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Ὤδείου Ἀθηνῶν. Καὶ ποῖοι δὲν ἐπέρασαν ἀπ' ἐκεῖ. Βυζηνός, Ταβουλάρης, Κουρούιδης, Βλάχος, Φῦρσι, Ζάνος, Οἰκονόμου. Τί ἔγινε; Μετὰ τῶσων ἐτῶν ὑπαρξίν, μόλις ἐσχάτως κατηργίσθη εἰς θίασος, ἐρασιτεχνικὸς καὶ αὐτὸς, ἀγωνιζόμενος τὴν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα.

Ὁ Χρηστομάνος ἰδρυσεν καὶ αὐτὸς σχολὴν, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει ἀπέτυχεν.

Ἡ «Τέχνη» εἶχε καὶ αὐτὴ δραματικὴν σχολὴν μὲ τὸν Ταβουλάρην, τὸν Δημητρακόπουλον, τὸν Σπανδογιάν, τὸν Φιλαδέλφει. Ἐδῶσεν δύο παρασιάσεις καὶ ἐφυλλορόησε. Τὸ Ἑλλ. Ὤδειον ἔχει δραματικὴν σχολὴν ἀπὸ τριετίας μὲ τὸν Βονασέραν, τὸν Βεάκην, τὸν Παπαγεωργίου. Δίδει ἐπιδείξεις μαθητικὰς. Δραματικὴ σχολὴ μὲ πλήρη μαθήματα καὶ μὲ τελικὸν σκοπὸν νὰ πλουτίσῃ τὸ θέατρον μὲ νέα ἄλαντα, μὲ νέα πρόσωπα μορφωμένα καὶ ἐπιδεκτικὰ ἀναδείξεως — ὅ,τι δηλαδὴ ἔκαμεν ἄλλοτε ὁ Χρηστομάνος — δὲν ἔχομεν. Διότι αἱ σχολαὶ τῶν Ὤδων κυρίως παύσαν ἐρασιτέχναις. Τὸ θέατρον ἐλαχίστους ἐδέχθη ἐξ αὐτῶν τροφίμους.

Ἀλλὰ μία σχολὴ θεατρικὴ ἐπαγγελματικὴ, χρειάζεται δαπάνας. Οἱ φοιτῶντες δὲν πρέπει νὰ πληρῶνουν διδάκτρα, νὰ εἶνε δὲ βέβαιοι ὅτι ἐξερχόμενοι τῆς σχολῆς θὰ προτιμῶνται ὑποχρεωτικῶς τῶν ἀμορφώτων, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουν ὡς κομπάρσοι, διὰ νὰ λάβουν πῶσαν πρωταγωνιστοῦ μόλις περάσουν ὀλίγοι μῆνες. Εἰς τὴν κρατικὴν σχολὴν λέγεται ὅτι θὰ ἐξασκηθοῦν ἐπὶ τριετίαν κυρίως οἱ ἔχοντες ὀλιγώτερον τῶν πέντε ἐτῶν ἐργασθῆ εἰς τὸ θέατρον. Ὅχι, ὑποθέτομεν, ὅλοι ὅσοι ἔχουν χρόνον ὑπηρεσίας ἀλλ' οἱ ἐπιδείξαντες καὶ κάποια χαρίσματα. Ἄλλ' ἀνώτερα μαθήματα θὰ διδάσκουν, ἐλέχθη καὶ αὐτό, ξένοι καθηγηταί, μετακαλούμενοι ἐξ Εὐρώπης. Αὐτὸ ἐμπνέει πολλοὺς φόβους ὅτι θ' ἀποβῆ ἄκαρπον. Πῶς ξένοι θὰ διδάσκουν εἰς μαθητὰς ἀγνοοῦντας τὴν ξένην γλῶσσαν; Ἡ μήτῳς θὰ εἶναι εὐκόλον νὰ μάθουν οἱ ξένοι τὴν ἐλληνικὴν; Ἄς ἐνθυμηθῶμεν τὸν Τρυφιᾶ μετακληθέντα ὑπὸ τοῦ Ὤδείου καὶ ἀπελθόντα ἀναυλα ἐξ Ἀθηνῶν. Ἄλλ' ἐξ ἐτέρου μήπως ὑπάρχουν Ἑλληνας ἱκανοὶ νὰ διδάξουν τὰ θεωρητικὰ μαθήματα, ἰδίως αἰσθητικὴν ἢ ἱστορίαν τῆς θεατρικῆς τέχνης; Μᾶλλον θὰ ἐπετυγχάνετο ἡ πραγματικὴ ἀνώτερα μόρφωσις δι' ὑποτροφίας εἰς Εὐρώπην εἰς τοὺς ἀριστούτους ἀποφοίτους; τῆς σχολῆς.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ φίλοι τοῦ θεάτρου. εὐχονται νὰ πραγματοποιηθῆ τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς Κρατικῆς Δραματικῆς σχολῆς. Κ.